

ingediend op **1115** (2021-2022) – Nr. 1
27 januari 2022 (2021-2022)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Robrecht Bothuyne, Tinne Rombouts,
Brecht Warnez, Stijn De Roo en Bart Dochy

over een eenheidstarief
voor de distributienetbeheerders in Vlaanderen

1. Context

De elektriciteitsdistributienetbeheerders zijn in Vlaanderen verantwoordelijk voor het bouwen, onderhouden en beheren van de distributienetten, het verdelen van elektriciteit naar de eindafnemers, het beheer van de verbruiksdata en het uitvoeren van openbaredienstverplichtingen (ODV's) voor de Vlaamse overheid, zoals het uitbetalen van REG-premies (REG: rationeel energiegebruik). In Vlaanderen is er per welomschreven gebied één unieke distributienetbeheerder (DNB) voor elektriciteit operationeel. Mede daarom werken de DNB's in een door de overheid gereguleerde en gecontroleerde context.

Vlaanderen telt op dit moment tien DNB's voor elektriciteit en gas: Gaselwest, Sibelgas, PBE, Iverlek, Imewo, Fluvius Antwerpen, Iveka, Intergem, Fluvius Limburg en Fluvius West. Fluvius System Operator (SO) is sinds de fusie van Eandis en Infrac de ondersteunende werkmaatschappij voor alle Vlaamse DNB's, maar is zelf geen distributienetbeheerder. De tien Vlaamse opdrachthoudende verenigingen (intergemeentelijke samenwerkingsverbanden) zijn voor 100 procent publiek eigendom van alle driehonderd Vlaamse gemeenten.

De distributienettarieven die worden aangerekend op de energiefactuur, dienen als vergoeding voor de DNB's en worden in Vlaanderen jaarlijks goedgekeurd door de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG). Dat gebeurt op basis van de op dat moment geldende tariefmethodologie die werd opgesteld binnen de krijtlijnen van het Energiedecreet en het Energiebesluit. De distributienettarieven omvatten de netkosten, de kosten voor databeheer en ODV's, en de toeslagen.

Distributienettarieven elektriciteit	Euro	%
Netkosten	€ 185,24	50,6%
Databeheer	€ 13,64	3,7%
Openbare dienstverplichtingen en toeslagen:	€ 167,09	45,7%
- Ecologische ODV	€ 153,44	41,9%
- Sociale ODV	€ 4,91	1,3%
- Technische ODV	€ 1,24	0,3%
- Toeslagen	€ 7,49	2,0%
Totaal (incl. btw)	€ 365,97	100%

Figuur 1. Distributienettarieven elektriciteit (inclusief btw), op basis van een verbruik van 3500 kWh (1600 kWh dag- en 1900 kWh nachttarief).¹

2. Verschillende nettarieven naargelang van de distributienetbeheerder

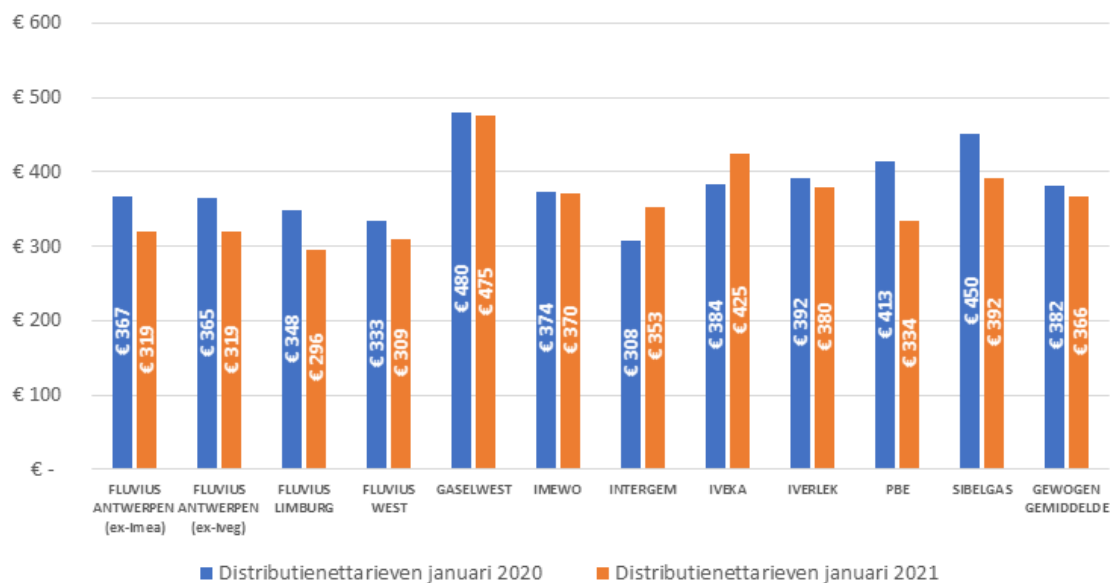
De tarieven die de verschillende DNB's mogen aanrekenen, moeten kosteneffectief, kostenefficiënt en relevant zijn binnen het specifieke werkingsgebied. Die voorwaarden zijn opgenomen in artikel 18, punt 7 en 8, van de Elektriciteitsverordening² en moeten verzekeren dat de distributienettarieven gebaseerd zijn op reële kosten. Dat wordt uitdrukkelijk vertaald in het richtsnoer, vermeld in artikel 4.1.32, §1, 5°, van het Vlaams Energiedecreet³: "de tarieven zijn een afspiegeling van de werkelijk gemaakte kosten, voor zover deze overeenkomen met die van een efficiënte vergelijkbare entiteit of activiteit". Volgens de VREG betekent dit dat "de tarieven de kosten van de distributienetbeheerder globaal gezien moeten 'dekken'".

¹ <https://infogram.com/distributienettarieven-2021-gezinnen-1h0n25yy15zql6p?live>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0943&from=HR>

³ <https://codex.vlaanderen.be/portals/codex/documenten/1018092.html#H1072268>

De huidige interpretatie geeft aanleiding tot aanzienlijke prijsverschillen tussen de verschillende DNB's. Voor de distributiekosten loopt het maximale verschil voor hetzelfde verbruik in 2021 op tot 179 euro op jaarbasis.⁴ Vergeleken met het gewogen gemiddelde van alle netgebieden bedraagt het verschil 109 euro meer (Gaselwest) tot 70 euro minder (Fluvius Limburg).

Figuur 2. Evolutie van de distributienettarieven elektriciteit voor een gezin met een verbruik van 3500 kWh/jaar, inclusief btw.

Dat er verschillen zijn tussen de netbeheerders onderling, wordt onder andere verklaard door historische beleidskeuzes voor aangelegenheden van technische (materiaalkeuzes, netconcepten voor investeringen enzovoort) en financiële (kapitaalstructuur, dividendbeleid enzovoort) aard, het type klanten, het energieverbruik van die klanten, en de kosten voor rationeel energiegebruik en groenestroomcertificaten (GSC's).

De grote regionale tariefverschillen voelen voor veel elektriciteitsverbruikers onrechtvaardig aan, zeker omdat die verschillen meestal niet eenduidig te objectiveren zijn. Er kunnen situaties ontstaan waarbij inwoners van naburige gemeenten die toevallig tot een ander netgebied behoren, voor hetzelfde verbruik een elektriciteitsfactuur krijgen die tot meer dan 150 euro duurder of goedkoper is.

Die regionale verschillen laten zich bovendien ook voelen in de tarieven voor de zogenoemde 'niet-beschermden gedropte klanten'. Dat zijn energiegebruikers bij wie het contract met een commerciële leverancier werd verbroken wegens wanbetaling. Fluvius neemt als sociale leverancier dan automatisch de levering van elektriciteit en/of aardgas over. Het tarief van gedropte klanten ('ontradingstarief') wordt door elke distributienetbeheerder berekend op basis van de instructies van de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG). Die tarieven verschillen per distributienetbeheerder en zijn in Vlaanderen hoger dan wat een klant bij de goedkoopste commerciële energieleveranciers betaalt. De bedoeling daarvan is gedropte gezinnen aan te sporen om hun situatie zo snel mogelijk op orde te krijgen, zodat ze opnieuw een contract met een commerciële leverancier kunnen sluiten.

⁴ <https://emis.vito.be/nl/artikel/distributienettarieven-2021>

3. Structuurwijzigingen distributienetbeheerder

Artikel 15.3.5/18 van het Energiedecreet bepaalt dat de DNB's in Vlaanderen tot en met 1 januari 2023 de tijd hebben om zich te organiseren in homogene aaneensluitende geografisch afgebakende exploitatiegebieden, waarbij tussen DNB's eventueel gebieden kunnen worden uitgewisseld. Op 10 december 2020 waren 38 gemeenten betrokken bij de 'verplichte' gebiedsuitwisseling: 28 gemeenten hadden een verschillende DNB voor elektriciteit en gas, zes gemeenten maakten geen deel uit van een aaneengesloten geografisch gebied en vier gemeenten werden mogelijk geïmpacteerd door de keuze van de andere gemeenten.

Met de komst van Fluvius als werkmaatschappij lijken het nut en zeker de dringende noodzaak van aaneensluitende geografisch afgebakende DNB's op het vlak van exploitatie echter verdwenen. De kosten die een gebiedsuitwisseling veroorzaakt, worden bovendien doorgerekend aan de energiekant. Concreet gaat het voor de overstap van één gemeente over meer dan 350 mandagen of meer dan 1,5 vte die voltijds bezig zijn met de operatie gedurende één jaar.

4. Naar een eengemaakt distributienettarief

De bovenstaande vaststellingen rechtvaardigen een pleidooi om te evolueren tot een eengemaakt distributienettarief in heel Vlaanderen, zonder daarbij per se over te moeten gaan tot een fusie van alle DNB's. Verschillende organisaties en lokale besturen hielden eerder al een vergelijkbaar betoog (Test Aankoop⁵, Vlaamse Ombudsdienst⁶, Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen⁷, verschillende gemeenten enzovoort).

De vraag dringt zich vervolgens op in welke mate de huidige wetgeving een dergelijk eenheidstarief toelaat. Uit de samenlezing van de toepasselijke principes met betrekking tot distributienettarieven in de Elektriciteitsverordening en het Vlaamse Energiedecreet kan geconcludeerd worden dat de wetgeving zich strikt genomen niet verzet tegen het behandelen van kosten als gemeenschappelijk en vergelijkbaar over geografische grenzen van netgebieden of DNB's heen, zolang er op het niveau van een netgebied kan worden gesteld dat alleen reële kosten in de tarieven weerspiegeld worden. Uit een studie⁸ die de VREG liet uitvoeren om de regionaal objectieveerbare verschillen (ROV's)⁹ bij de Vlaamse elektriciteits- en distributienetbeheerders te identificeren, bleek dat er op basis van de toegepaste methodologie geen ROV's in Vlaanderen kunnen worden geïdentificeerd.

In deze conceptnota voor nieuwe regelgeving worden twee pistes aangereikt om te komen tot een eengemaakt distributienettarief in heel Vlaanderen:

- 1° De Elektriciteitsverordening verbiedt niet dat de werkmaatschappij, namelijk Fluvius SO, een tariefvoorstel bij de regulator indient, op voorwaarde dat de werkmaatschappij zorgt voor een eengemaakt investeringsbeleid, een gecentraliseerde afhandeling van exogene taken en efficiëntiewinsten door schaalvergroting. De VREG zou op die manier één aanvraag van Fluvius SO krijgen die een 'gewogen gemiddelde' van de reële kosten van alle DNB's voorstelt. Het principe van kostenreflectiviteit blijft in dat geval gerespecteerd, doordat het tariefvoorstel op niveau van Fluvius gebaseerd blijft op reële kosten.
- 2° Via een aanpassing van het Energiedecreet of -besluit kan gestreefd worden naar een maximale uniformisering van de tarieven door de introductie van een extra ODV die de exogene en endogene kosten solidariseert. Een dergelijke

⁵ <https://www.test-aankoop.be/action/onze%20acties/themas/energie/r%C3%A9seaux%20de%20distribution>

⁶ <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/41358>

⁷ <https://www.focus-wtv.be/nieuws/duurste-%C3%A9n-goedkoopste-elektriciteit-west-vlaanderen>

⁸ https://www.vreg.be/sites/default/files/19-0990_dnv_gl_-_vreg_-_rov_-_finaal_rapport.pdf

⁹ Het gaat om kruisingen met grote waterwegen, infrastructuurdichtheid, reliëf, mate van decentrale opwekking enzovoort.

solidarisering van kosten tussen Vlaamse DNB's bestaat vandaag al voor de (exogene) kosten van de GSC's.¹⁰ Die methode kan ook toegepast worden op de (nog niet gesolidariseerde, endogene) kosten van de DNB's, op voorwaarde dat ze voldoen aan de bepalingen van artikel 9 van de richtlijn (EU) van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (Vierde Elektriciteitsrichtlijn). Volgens dat artikel kunnen de ODV's betrekking hebben op voorzieningszekerheid, regelmaat, kwaliteit, prijs van de leveringen enzovoort, alsook op de bescherming van het milieu, met inbegrip van energie-efficiëntie, energie uit hernieuwbare bronnen en bescherming van het klimaat. Heel wat investeringen die de DNB's actueel uitvoeren of zullen uitvoeren, passen in de bescherming van energie-efficiëntie en klimaat, meer bepaald investeringen in de digitale meter(ketting), de uitbouw van slimme energienetten en de netversterkingen (introductie elektrische voertuigen, warmtepompen, PV-installaties enzovoort). In de mate dat dergelijke investeringen individueel identificeerbaar zijn in de totale kostenbasis, kunnen er daarrond nieuwe ODV's opgenomen worden in het Energiedecreet om het tarief zo maximaal mogelijk te uniformiseren.

5. Conclusie

Door een en hetzelfde distributienettarief in heel Vlaanderen in te voeren, verdwijnt de als onrechtvaardig gevoelde situatie waarbij gezinnen die in dezelfde straat wonen maar in een verschillende gemeente, voor een vergelijkbaar verbruik soms tot bijna 50 procent meer distributienetkosten moeten betalen. De daling van de distributienettarieven die de VREG voor de komende jaren heeft vooropgesteld, laat toe een solidarisering tussen alle DNB's in Vlaanderen op te zetten, zonder dat individuele netgebruikers netkosten zullen moeten betalen die significant hoger zijn dan de kosten die ze nu betalen. Een eenvoudiger systeem van distributienetkosten in Vlaanderen resulteert bovendien in een globale kostenbesparing bij de distributienetbeheerder en de regulator, en dus in lagere nettarieven voor elke gebruiker. Nu er sinds 2018 maar één overkoepelende werkmaatschappij, namelijk Fluvius SO, voor alle DNB's in Vlaanderen overblijft, is de eerste horde genomen.

De indieners van deze conceptnota willen een aanzet geven om het debat te voeren over de verdere stappen die gezet moeten worden om te komen tot een eengemaakt distributienettarief in Vlaanderen. In deze conceptnota worden daartoe twee concrete denkpistes aangereikt. Op basis van hoorzittingen met de betrokken actoren willen de indieners de haalbaarheid van die denkpistes aftoetsen en eventueel andere opties verkennen, zodat finaal, voor zover dat opportuun blijkt, de relevante regelgeving kan worden aangepast.

Robrecht BOTHUYNE
Tinne ROMBOOTS
Brecht WARNEZ
Stijn DE ROO
Bart DOCHY

¹⁰ Artikel 7.1.6, §1, derde en vierde lid, van het Energiedecreet.